

Александрук И. В., к.филол.н., доц.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

**КАТЕГОРИЗАЦИЯ И КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ
ПРОСТРАНСТВА ВОЗМОЖНЫХ МИРОВ
(на материале произведений современных
американских и британских авторов)**

*Статья посвящена проблеме категоризации и концептуализации возможного мира, представленного в произведениях жанра фэнтези американских и британских писателей, также анализируются средства вербализации и структура концептуальной категории **ПРОСТРАНСТВО**.*

Ключевые слова: категоризация, концептуализация, пространство, возможный мир.

Aleksandruk. I.V., Cand.Phil.Sci., Associate Professor
The Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

**CATEGORIZATION AND CONCEPTUALIZATION
OF THE POSSIBLE WORLD**

(based on the Contemporary American and English Literature)

*The article focuses on the problem of categorization and conceptualization of the possible world presented in the works of American and British writers. Means of verbalization and the structure of the conceptual category **SPACE** are analyzed.*

Keywords: categorization, conceptualization, space, possible world.

УДК: 811.111'367.335

Андрійченко Ю. В., к.філол., доц.,
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

**ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ МАЧИЗМУ
В ІСПАНСЬКІЙ МОВІ**

Статтю присвячено дослідженню феномену мачизму в іспанській мові. Мачизм – це вкорінена концепція у свідомості індивіда, яка функціонує в усіх аспектах взаємовідносин, як між чоловіками і жінками, так і між жінками і жінками, чоловіками і чоловіками. Навіть визначення, які використовують жінки для своєї самоідентифікації, містять в собі андроцентричне забарвлення. Цей феномен знайшов своє відображення в мові, яка є віддзеркаленням усіх процесів, що відбуваються в суспільстві.

Ключові слова: гендер, мачизм, фемінізм, комунікація, мова, мовний стереотип.

Мета статті полягає у лінгвопрагматичному дослідженні феномену мачизму в іспанській мові.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю вивчення такого явища, як мачизм, в іспаномовному комунікативному просторі і, відповідно, його впливу на словниковий склад іспанської мови.

Об'єктом дослідження у статті обрані лексичні одиниці іспанської мови, марковані гендерним параметром.

Дослідники маскулінності стверджують, що саме загальногендерні розвідки надали їм нового поштовху для подальших студій. За Р. Мантесиносом, дослідження маскулінності все ще знаходяться на початковому етапі і мають на меті визначення конфлікту, в якому опинилися чоловіки за умов змін чоловічої особистості в сучасному світі. У своїй праці вчений підкреслює, що через неповне визначення фемінності, зміну традиційних гендерних ролей і відносин у парі, маскулінна ідентифікація змушує чоловіків розпочати перегляд своїх цінностей, стереотипів і підштовхує на їх зміну соціальної поведінки [5].

Якщо звернутись до історії, стає зрозумілим, що джерелом сексизму антропологі вважають греко-латинську культуру, яка ґрунтувалася на міфі про андрогенність грецького народу, який не зазнав значного впливу інших культур.

Мачизм у суспільстві не має жодного генетичного підґрунтя і будь-яка фізична перевага чоловіка не пояснює дискримінацію жінки. Маскулінність і фемінність – це узагальнені характеристики, які вкоренилися в людській психології, тому гендерну проблему слід розглядати саме в соціальній площині. Концепти фемінності і маскулінності присутні в кожній культурі, їм відводиться значне місце у фольклорі, свідомості, повсякденному житті.

Ці концепти відносяться до таких одиниць картини світу, які є значущими як для окремої мовної особистості, так і для лінгвокультурної спільноти в цілому.

А. В. Кириліна пов'язує існування гендерних стереотипів і традиційних очікувань по відношенню до чоловіків і жінок з метафоричними поняттями *маскулінність* і *фемінність*, які через свою семантичну *двоплановість* впливають на свідомість носіїв мови. Внутрішня форма метафізичних категорій *маскулінність* і *фемінність* відсилає до людей різної статі і змушує приписувати їм якості, властиві цим категоріям, але не обов'язково властиві реальним чоловікам і жінкам [1:26].

Загальновідомо, що фемінізм виник як антитеза мачизму, але його природа та існування можуть тлумачитися через наявність мачизму, тобто фемінізм стверджує себе через заперечення мачизму, тому його існування є не чим іншим, ніж підтвердженням існування мачизму у суспільстві. Досягненням фемінізму є участь жінок у житті суспільства. Мачизм є культурним конструктом, який ґрунтується на еволюції гендерних ролей, що виникла з міфу про первинність маскулінності по відношенню до фемінності.

Іспанська мова нараховує велику кількість лексичних одиниць, вживання яких по відношенню до жінок є принизливим і відображає мачистську ідеологію мовця: *zorra*, *putón verbenero*, *golfa*, *guarra*, *ligera de cascos*, та ін. Переважна більшість цих слів є образливою. Але було б помилковим вважати, що іспанська мова є мачистською

через наявність подібних лексичних одиниць, оскільки мова – це передусім засіб комунікації, який дозволяє мовцям висловлювати свої думки і задовольняти комунікативні потреби. Мова повинна мати для цього адекватні лексичні одиниці. Було б неправильним стверджувати, що іспанська мова є расистською, через те, що має такі образливі арготизми, як *negro de mierda*, *moro mierda*, *sudaca*, та ін. Так само безглуздо звинувачувати іспанську мову в антисемітизмі через наявність в її лексичному складі слів типу *supremacha de la raza aria*, *holocausto*, *limpieza étnica* та ін. Хоча водночас очевидним є той факт, що мовці, які вживають подібні слова, демонструють мачистську, расистську або антисемітську ідеологію, а лексичні одиниці є лише засобом, за допомогою якого вони об'єктивують своє ставлення до певного явища. Додатковим доказом є той факт, що ці слова є *опціональними*, тобто мовець сам свідомо вирішує, вживати їх йому або ні; наслідки такого вживання є його особистою відповідальністю, а не вадою мовної системи.

У контексті феміністської теорії, іспанська мова є сексистською і андроцентричною, тому що дискримінує, виключає і приховує присутність жінки, підкреслює першину роль чоловіка і визнає жінку виключно через її зв'язок з чоловіком.

У вісімдесятих роках були опубліковані рекомендації, у яких здійснювалась спроба покінчити з мовними формами, які не відображали жіночу стать. У 1989 році Інститут Жінки, підпорядкований Міністерству соціальної політики Іспанії, публікує свої відомі і достатньо полемічні пропозиції щодо вживання мови, яка б не була забарвленою мачистськими стереотипами. В них йдеться про те, що зміни, які відбуваються у соціальній сфері, спричиняють процеси визволення від гендерних стереотипів. У зв'язку з цим, названа інституція запропонувала при звертанні одночасно як до чоловіка, так і до жінки уникати лексичних одиниць з універсальним значенням, а саме: *hombre* (людина), *hombres* (люди), оскільки ця лексема не репрезентує жінок. Уживаючи його як фальшивий загальний рід, іспаномовці приховують присутність жінки. Була запропонована заміна слів *hombre*, *hombres* на *persona*, *personas*; *mujeres*, *hombres*, та ін.

Іноді вважають, що основним елементом, за допомогою якого здійснюється «зневага» жінки в іспанській мові, є граматична категорія роду. Супротивники цього твердження наполягають на тому, що з рештою всі мови передбачають опозицію *чоловічий рід / жіночий рід*. Іспанська мова – це мова, яка виділяє рід іменників за допомогою опозиції двох морфем, присутніх у більшості іменників. Звідси запускається механізм процесу приховування жінок, оскільки, коли необхідно звернутися до групи людей, яка складається з чоловіків і жінок, завжди використовується граматичний чоловічий рід, і, таким чином, нейтралізується присутність жінок. Цей граматичний процес відображає мачистську «версію» іспанської мови. На нашу думку, яскравим підтвердженням сексистської тенденції в іспанській мові може слугувати такий приклад: якщо викладач хоче звернутися до аудиторії, де знаходяться представники обох статей, він розпочне своє речення так: *Los alumnos tienen que presentar un trabajo antes del lunes*. Його дискурс є мачистським, тому що він приховує присутність учениць; з метою запобігання цьому, на нашу думку, було б правильним використовувати таку форму: *Los alumnos y las alumnas tienen que presentar un trabajo antes del lunes*. Якщо

у випадку з парою іменників, наприклад, *hijo* – *hija* будуть такі ж самі результати, як із парою іменників *alumno* – *alumna*, то ситуація з іменниками, скажімо, *abad* – *abadesa* буде відрізнятися від попередньої, оскільки в таких випадках існують лексичні особливості, які повинні враховуватись у момент оцінювання відмінностей стосовно форми використання чоловічого роду в якості загального. Немає жодного сенсу казати, наприклад: *Este abad es una abadesa*. Навіть у випадку з гетерогенною множиною це є сумнівним, оскільки достатньо важко знайти контекст, у якому іменник *abades* охоплював би специфічні риси як жіночого, так і чоловічого родів.

На думку дослідниці Люс Ірігарей, протягом століть чоловічий рід набуває все більшої цінності, а жіночий – її втрачає. Наприклад, іменник *sol* належить до чоловічого роду, а іменник *luna* – до жіночого. Але сонце в більшості культур вважається джерелом життя, а луна – це фатум, який має двояке значення. Для впевненості у своїй владі, чоловіки, свідомо або несвідомо, представляють все, що має для них цінність, у формі граматичного чоловічого роду. Хоча більшість лінгвістів зазначає, що граматичний рід є незалежним від статевих конотацій. Скажімо, іменники *sillón* і *castillo*, є не більш «маскулінними», ніж *silla* і *casa* [187].

Ми, в свою чергу, вважаємо, що не слід доводити норми або граматичні правила до екстремальних меж. Вони (норми) певним чином формуються і відповідно вживаються у функції семантичних, морфологічних або синтаксичних критеріїв і є важливим способом розуміння і інтерпретації дійсності

Стаття надійшла до редакції 13.10.2014

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Кирилина А. В.* Гендерные стереотипы в языке / Алла Викторовна Кирилина // Словарь гендерных терминов / под ред. А. А. Денисовой. – М. : Информация – XXI век, 2002. – 256 с. 2. *Лакофф Р.* Язык и место женщины / Робин Лакофф // Введение в гендерные исследования. Часть II. Хрестоматия / Под ред. С. В. Жеребкина. – Харьков: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетейя, 2001. – 798 с. 3. *Hamilton, D.L. and Trolie T.K.* Stereotypes and Stereotyping / D. L. Hamilton, T. K. Trolie. – Guilford Press, 1996. – 462 p. 4. *Meseguer García A.* Es sexista la lengua española? / Álvaro García Meseguer. – Madrid : Ed. Paidós, 1994. – 254 p. 5. *Montecinos M.* Los mitos de Chile / Sonia Montecino. – Santiago de Chile : Random House Mondadori, 2003. – 561 p. 6. *Moreno Cabrera J. C.* Acerca de la discriminación de la mujer y de los lingüistas en la sociedad. Reflexiones críticas / Juan Carlos Moreno Cabrera. – Barcelona : Anthrops, 2012. – 265 p.

Андрійченко Ю. В., к.філол.н., доц.
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ЛИНГВАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВЫРАЖЕНИЯ МАЧИЗМА В ИСПАНСКОМ ЯЗЫКЕ

Статья посвящена исследованию феномена мачизма в испанском языке. На сегодняшний день мачизм - это укоренившаяся концепция в сознании индивида, которая находит проявление во всех аспектах взаимоотношений между мужчинами и женщинами, между женщинами и женщинами, мужчинами и мужчинами. Даже определения, используемые женщинами для своей самоидентификации, содержат в себе андроцентричную окраску. Этот феномен нашел свое отражение в языке, который отражает все процессы, происходящие в обществе.

Ключевые слова: *гендер, мачизм, феминизм, коммуникация, язык, языковые стереотипы.*

Andriichenko Y.V., Candidate of Philological Sciences, associated prof.
Institute of Philology Taras Shevchenko University of Kyiv

MACHISMO: LINGUISTIC FEATURES OF THE EXPRESSION IN SPANISH

The article investigates the phenomenon of machismo in Spanish. Today, machismo is a concept rooted in the consciousness of the individual, which operates in all aspects of the relationships, as between men and women and between women and men and men. Even the definitions used by women for their identity contain androcentric color. This phenomenon is reflected in the language, which is a reflection of all the processes taking place in the society.

Key words: *gender, machismo, feminism, communication, language, language stereotype.*

УДК 81'42 + 811.111

Антонов О. В., асп.,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ СІМЕЙНИХ РОЛЕЙ НА КОМУНІКАТИВНИЙ СТИЛЬ ПЕРСОНАЖІВ (на матеріалі сучасної американської драми)

Статтю присвячено аналізу структури сімейної ієрархії та впливу сімейних ролей на комунікативний стиль персонажів сучасної американської драми.